

Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa 2026

5.5 Laadunhallintaan vaikuttavat tulevaisuuden muutostarpeet

Ylemmän johtoon kuuluvia pyydettiin kertomaan, mitkä ovat heidän mielestään varhaiskasvatusta koskevia muutoksia, jotka tulevat vaikuttamaan varhaiskasvatuksen laadunhallintaan (n = 320). Vastauksissa mainittiin muutoksia, jotka vaikuttavat varhaiskasvatuksen rakenteisiin (järjestämisen puitteet, resurssit ja velvoitteet) ja toisaalta sisältöihin (arjen toiminta, osaaminen, odotukset). Sama vastaus sisälsi usein mainintoja monesta eri teemasta.

Taulukko 13. Ylimmän johdon vastaukset varhaiskasvatusta koskevista muutoksista (n = 320)

Teemat	Mainintojen määrä
Henkilöstörakenteen muutokset	91
Muutokset varhaiskasvatuksen paikalliseen suunnitteluun	47
Muutokset lapselle annettavaan tukeen	50
Muutokset varhaiskasvatukseen käytettävissä oleviin resursseihin	45
Muut lainsäädäntöön ja velvoitteisiin liittyvät muutokset	42
Osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön saatavuus	57
Lasten ja perheiden kasvavat tarpeet	40

Usein mainittuja rakenteellisia muutoksia olivat vuonna 2030 voimaan astuvat henkilöstörakenteen muutokset ja niiden vaikutukset, paikallisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun liittyvät muutokset, varhaiskasvatuksessa annettavan tuen muutokset sekä resursointiin liittyvät muutokset.

Henkilöstörakenteen muutoksella viitattiin vuonna 2030 voimaan astuvaan lainsäädäntöön, jonka perusteella lapsiryhmissä tulee jatkossa olla suurempi osuus varhaiskasvatuksen opettajia ja sosionomeja ja päiväkodin johtajan kelpoisuusehtona on opettajan tai sosionomin tutkinnon lisäksi kasvatustieteen maisterin tutkinto. Vuoden 2030 henkilöstörakenteen muutosten voimaantulon etuna ja hyötynä kuvattiin sitä, kuinka korkeakoulutettujen osuus lapsiryhmissä tulee vahvistamaan varhaiskasvatuksen laatua sekä laadunhallintaan liittyvää osaamista ja ymmärrystä. Toisaalta haasteena ja huolena nähtiin se, kuinka muutoksiin ja kelpoisuusvaatimuksiin pystytään vastaamaan:

“ *Henkilöstörakenteen muutos vaikuttaa toivottavasti positiivisesti: korkeammin koulutettu henkilöstö lisää laatua ja laatuosaamista. (Kunnallisen päiväkodin varajohtaja)*

2030 henkilöstörakenteen muutos voi parhaimmillaan lisätä laatua, mutta vakan veto- ja pitovoima on heikkoa. Uhkana on asiantuntijuuden heikkeneminen, varhaiskasvatuksessa on suuri pula koulutetusta henkilöstöstä. (Kunnallisen päiväkodin johtaja)

Henkilöstörakenteen muutokset oli yleisin vastauksissa mainittu aihe, mutta kaikki eivät ottaneet kantaa siihen, oliko muutos heidän mielestään myönteinen vai kielteinen. Kokonaisuudessaan kyseessä nähtiin kuitenkin olevan suuri muutos ja uusi laatutavoite, jolla on merkittävä vaikutus varhaiskasvatuksen laadunhallintaan.

Toinen useasti mainittu teema oli **muutokset varhaiskasvatuksen paikalliseen suunnitteluun**. Jatkossa järjestäjät eivät enää ole velvoitettuja laatimaan paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia ja kunnat ja yksityiset palveluntuottajat voivat itse päättää, miten paikallista suunnittelua toteutetaan. Moni näki, että paikallisen vasun laatimisen veloitteen poistuminen edellyttää jatkossa kunnilta sellaisten uudenlaisten rakenteiden luomista, joilla varmistetaan varhaiskasvatuksen yhtenäinen suunnittelu ja laatu. Osa toisaalta kuvasi veloitteen poistumista kevennyksenä, joka mahdollistaa joustavammat tavat suunnitella varhaiskasvatusta paikallisesti. Osa mainitsi vastauksessaan, kuinka kunnassa aiotaan joka tapauksessa jatkaa suunnitelman laatimista:

“ *Paikallisten varhaiskasvatus- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien laatiminen ei ole enää lakisääteistä. Meidän tulee jatkossa panostaa sisäiseen sitoutumiseen ja vapaaehtoiseen laadun varmistamiseen. (Yksityisen päiväkodin johtaja)*

Paikallisten varhaiskasvatussuunnitelman laadintaveloitteen poistuminen vaikuttaisi suuresti laadunhallintaan, mutta koska koemme sen niin merkittäväksi, niin olemme päättäneet lakimuutoksesta huolimatta laatia edelleen oman paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman. (Kunnallinen varhaiskasvatuksen erityisasiantuntija)

Myös **varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa annettavaan tukeen** kohdistuneisiin muutoksiin viitattiin monissa vastauksissa. Varhaiskasvatuksessa astui voimaan vuonna 2022 kolmiportaisen tuen malli, kun taas perusopetuksesta ja esiopetuksesta kolmiportainen tuki poistui vuonna 2025. Eri tukimallien yhteensovittaminen edellyttää lähitulevaisuudessa järjestäjien mukaan työtä ja laadunhallinnan rakenteiden uudelleentarkastelua. Moni myös pohti sitä, tuleeko varhaiskasvatuksen tuen lainsäädäntö lähivuosina jälleen uudistumaan yhtenäiseksi perusopetuksen lainsäädännön kanssa:

“ *Muutokset esiopetuksen tuenrakenteissa ovat tuoneet uudenoppimista jo nyt ja vaikuttavat opettajien sekä johtajien pedagogisen kirjaamisen perehdyttämisen tarpeeseen. Tässä nivelvaiheessa ennen varhaiskasvatuksen tuenrakenteiden siirtymää ja siirtymän jälkeenkin tarvitaan opettajilta ja johtajilta joustoa muutenkin muuttavan arjen keskeltä. (Yksityisen päiväkodin varajohtaja)*

Edellä mainittujen lisäksi vastaajat nostivat esiin **muuta lainsäädäntöön ja velvoitteisiin liittyviä muutoksia**, joilla on vaikutusta laadunhallintaan. Tällä tarkoitettiin esimerkiksi kansallisten opetussuunnitelmien ja järjestämiseen liittyvien velvoitteiden päivittymistä, varhaiskasvatustietojen tallentamiseen liittyvien vaatimuksien tarkentumista tai palvelusetelilain uudistumista. Vastaajat myös

huomauttivat, että muutokset muihin lakeihin esimerkiksi perusopetuksessa tai sote-palveluissa vaikuttavat usein myös varhaiskasvatuksen järjestämiseen.

Varhaiskasvatuksen resursointiin liittyvät muutokset tulevat vastaajien mielestä väistämättä vaikuttamaan laadunhallintaan. Useampi vastaaja toi esiin, kuinka kuntien heikkenevä talous kohdistuu myös varhaiskasvatuksen resurssien vähentämiseen ja lakisääteisten palveluiden priorisointiin. Kuntien vähenevät lapsimäärät vaikuttavat väistämättä lisäksi palvelutarpeen, henkilöstömäärän ja varhaiskasvatuksesta saatavien asiakasmaksujen pienenemiseen. Koska lakisääteinen palvelu tulee kuitenkin edelleen järjestää, voivat pienenevät resurssit kunnissa tarkoittaa esimerkiksi tiukentuvia sijaiskäytäntöjä, lapsiryhmien käyttöasteiden tarkempaa seurantaa tai tuen resursoinnin tehostamista:

Kunnassa meneillään olevat säästötoimenpiteet vaikuttavat esim. sijaismäärärahoihin. (Kunnallinen päiväkodin johtaja)

Toivon, että talouden tiukkeneminen ei johda päiväkotien varhaiskasvatuksen laadun heikkenemiseen esim. henkilöstöön kohdistuvien säästöjen vuoksi. Yhä pienempien lasten aloitus päiväkodeissa on huomioitava resursseissa. (Varhaiskasvatuksen aluejohtaja)

Varhaiskasvatuksen järjestämisen rakenteisiin liittyvien muutosten lisäksi moni vastaaja toi esiin **varhaiskasvatuksen toteuttamiseen liittyviä muutoksia**, jotka vaikuttavat siihen, miten laadunhallintaa suunnitellaan ja toteutetaan. Moni oli huolissaan siitä, miten osaavan ja motivoituneen henkilöstön saatavuus varmistetaan lapsiryhmissä, ja millaisia vaikutuksia tällä tulee olemaan järjestämiselle. Toinen toimintaan vaikuttava muutos oli lapsien kasvavat ja erilaiset tarpeet. Tukea tarvitsevien lasten määrän arvioitiin kasvavan varhaiskasvatuksessa, samoin pienempien lasten ja eri kulttuuritaustoista tulevien lasten määrän. Lisäksi moni näki, että perheiden odotukset, tarve tuelle ja vaihtelevat tarpeet hoidolle varhaiskasvatuksessa tulevat kasvamaan, mikä vaikuttaa varhaiskasvatuksen järjestämiseen.

Mielestäni osaavan ja koulutetun henkilöstön saanti voi haastaa laadunhallintaa. Laadun keskiössä ovat lapsilähtöiset pedagogiset ratkaisut, joita toteutetaan tiimeissä paikallisen vasun mukaisesti ja yksikön johdon tuella. Jos henkilöstön osaamisessa on jo lähtökohtaisesti puutteita, laadunhallinnan eteen on tehtävä kaksin verroin työtä. Henkilöstön vaihtuvuus on myös laadun näkökulmasta haaste. (Varhaiskasvatusjohtaja)

Yhteenvedon voidaan esittää, että vastaajien näkemykset tulevista muutoksista olivat moninaisia ja koskivat varhaiskasvatuksen järjestämisen rakenteita, kuten kelpoisuusvaatimuksia, paikallisen suunnittelun muutoksia ja taloudellisia reunaehtoja, sekä arjen toimintaan liittyviä tekijöitä, esimerkiksi henkilöstön saatavuuden varmistamista ja lasten tuen tarpeiden kasvamista. Vastaajien mukaan näillä kaikilla muutoksilla arvioitiin olevan huomattavia vaikutuksia myös laadunhallinnan rakenteisiin, tavoitteisiin ja toteutukseen.